

SÜLÜS HATTINA DAİR MÜHİM BİR RİSÂLE “SÜLÜS YAZISI REHBERİ”

Doç.Dr.Mücteba UĞUR

Güzellik aşığı bu millete el hünерinin nefis örneklerini vermiş; kıyâmete kadar da verecek olan Türk Hat Sanatı konusunda kaleme alınmış sistematik eserler hemen hemen yok denilecek kadar azdır. Kadir kıymet bilir milletimiz “*elin dili*” denilen bu sanatın paha biçilmez en nefis eserlerini yazmışlar, yazdırmışlar, yazılanları imkân ölçüsünde büyük bir dikkat ve itina ile korumuşlardır. Ancak, üzülererek söylemek zorundayız, Hat Sanatının tarihesi ve nazariyatı üzerinde yeterince durmamışlardır. Daha doğru bir ifadeyle bugün elimizde hat tarihi, çeşitli dallarında geçerli yazı kaideleri, yazı malzemeleri ve benzeri Hat Sanatıyla ilgili konulardaki te’liflerin sayısı bir kaç taneyi geçmez. Türkler elinde zirveye ulaşan pek nefis eserler vermiş bir sanat dalında tevazudan kaynaklandığı muhakkak olan böylesine bir verimsizlik bilmeyiz affedilir bir noksanlık mıdır?

Bununla beraber şunu da eklemeyen geçe-

meyiz ki Türkler arasında milletin kültür değerlerini yaşatmaya çalışmış hamiyet erbabı -hamdolsun- hiçbir devirde eksik olmamıştır. Bu arada ecdadına has bir el sanatı olan Hat sanatını türlü zorluklara rağmen yaşatmaya çalışanlar her zaman bulunmuştur. Bunun yanı sıra yeterli olmasa bile değişik yazı çeşitlerine ve yazı kaidelerine dair eserler verenler de olmuştur. Hayatı hakkında şimdilik hiçbir bilgimiz olmayan, metnini vereceğimiz eserden sadece Erzurum yöresinden olduğunu tahmin ettiğimiz Seyyid Muhammed Mecdi de bunlardandır. Merhumun Sülüs Yazısı Rehberi adı verilen bir risâlesi elimizdedir¹. Geçen asrın ikinci yarısı başlarında yazılmış bu hacmen küçük fakat değerli risâlenin yazılışı, te’lifden ferağ kaydına göre 21 Rebiülevvel 1278 (26 Eylül 1861) Perşembe günü bitmiştir. Oldukça düzgün nesih hattıyladır. Orta boy 42 sayfadan ibarettir. Sayfa kenarları cetvelli, serlevhası mihrâbiyelidir. Serlevhada risâlenin adı veya şöhreti kaydedilmiş değildir. Te’lifden ferağ kaydı ge-

1

Bahse konu risâlenin tıpkıbasımını, kapağında da işaret edildiği gibi, Erzurumlu Mustafa Necâtüddin’in hamiyetine borçluymuz. Mustafa Necâtüddin, müderris ve hattattır. Halen Medîne’de oturmaktadır. Tıpkıbasım Şam’da Nesr Matbaasında basılmış olup tarihsizdir. Bu vesile ile risâleyi teminde yardımlarını esirgemeyen Gazi Ün.Eğitim Fakültesi öğretim üyesi Doç.Dr.Abdülkerim Abdulkadiroğlu’na teşekkür ederim. Son zamanlarda yapılan araştırmalar sonunda eserin Tokatlı Muhammedu’l-İmâm’a ait olduğu anlaşılmıştır. (Sayın Uğur Derman’ın notu)

leneğe uygun olarak icâzet hattıdır.

Esas itibariyle Sülûs yazı çeşidi hakkında nazari bilgiler veren risâlemiz giriş mahiyetinde iki bölüme üç fasıldan oluşmaktadır. İlk iki bölümde önce yazı kalemi, kalemin kalitesi, açılması, düzeltilmesi ve kesilmesi gibi konularda bilgiler verilmiştir. İkincisinde ise hat tarihiyle ilgili özlü bilgilere yer verilmiştir. Bunlardan sonra birinci fasılda sülûs müfredâtına, yani sülûs yazısı harflerinin ayrı yazılışlarına geçilmiştir. Bir başka ifadeyle, risâlemizin ağırlık noktasını teşkil eden bu bölümde "elif"ten başlayıp "ye" ye kadar bütün sülûs harflerinin yazılışları ölçülerine göre anlatılmıştır. Ardından gelen ikinci fasılda mürekkebâta yer verilerek; harflerin bitişik şekilleri izah edilmiştir. Üçüncü fasıla gelince, burada her harfin değişik yazılış şekilleri anlatılmıştır. Gerek müfredât ve mürekkebât, gerekse harflerin çeşitli yazılışları bölümlerinde nazari olarak anlatılanlar metin çerçevesi dışında misalleriyle gösterilmiştir.

Yazısından oldukça usta bir hattat olduğu anlaşılan Seyyid Muhammed Mecdî'nin kaleminden çıkan bu risâleyi Türk Kültürüne yeniden kazandırmanın yararlı olacağı inancı içinde aynen yayınıyoruz. Son olarak şunu söylemek isteriz. Metin, üzerinde yapılan kısmî müdâhalelerle günümüz Türkçesine yaklaştırılmıştır. Bunun yanı sıra bazı Arapça ibâreler Türkçeye çevrilmiş, bir-iki yerde metin tamerine gidilmiştir.

Bu sunuş yazısının son sözü olarak mü'clifini ve hattatını minnet ve rahmetle anıyoruz.

(Sülûs Yazısı Rehberi)

Seyyid Muhammed Mecdî Efendi Merhum'un 1278 Senesinde "Kaleme Aldıkları Gayet Neffis Bir Risâledir" (Nâşiri: Medfne-i Münev-

vere'de Mücâvir Erzurumlu)

Mustafa Necâtüddin Afa'llâhu anhu ve an Kâffeti'l-Müslimin. Matha'atu'n-Nesr bi-Dimeşk²

Bismillâh irrahmân irrahîm

Hamd-i bi ad ve Senâ-yı lâ'yu'ad ol Hâlıkü'l-Levhi ve'l-Kaleme ki, Kâf ü nûn ile cümle kâinât ve mümkinâtı var, ve ol Efdal-i Benî Âdem'in nûr-i mu'cizâtiyle nice pinhânı âşikâr eyledi. Li-münşî'ihî Rahmetun li'l-Âlemîn Nûri Hüdâ, illet-i hilkat-i heme dünyâ varlıktan he-man odur maksûd, Aşkına oldu dü cihân mevcûd. Sallallâhu alcyhi ve alâ âlihî ve sahbihî ve sellem³.

TİRÂŞİDEN-İ KALEM VE ŞENÂHTEN⁴

Ewela hüsn-i hat yazanlar kalemin a'lâsın ve mürekkebin ra'nâsın ve kağıdın zibâsın bulmak gerekdir. Kalemin a'lâsı oldur ki, kızılı pek kızıl ve aklığı pek ak ola ve sengin ola ve damarları doğru ola; zirâ doğru olmazsa kalemi şak etdikde eğri şak olur; doğru şak olmaz. Eğri şak olan kalemde hüsn-i hat gelmez.

Ve kalemin kalınlığı sırça parmak kalınlığı kadar gerekdir. Ve uzunluğu on bir parmak veya on iki parmak gerekdir. Ve kalemde altı sıfat var demişler. Üçünden hüsn-i hat gelir; üçünden gelmez. Ammâ hüsn-i hat gelen, kızıl ve pek ve sengin olandır. Ammâ hüsn-i hat gelmeyen süst ve siych ve eğri damarlı olandır.

Ve kalemürâş gayette keskin gerekdir. Ve kalemin dahî bir iki şartı vardır. Biri budur ki, eğer kalem pek olursa kalemi pek yonup etinden çok almak gerekdir. Eğer yumuşak olursa pek yonmayıp etlicecek etmek gerekdir. Ve kalemin şakkı ortasında gerekdir. Vahşî cânibi ünsî cânibinden kalın olmalıdır. Ve kalemin şakkı dahi kalemine göredir. Eğer kalem pek olursa şakkı dahi uzunca gerekdir. Eğer yumuşak o-

2 Kapaktaki unvan yazısı ile diğer ifadelerin nâşire ait olduğu kanaatindeyiz.

3 Allah ona, ailesi fertlerine ve sahâbilerine salât ve selam buyursun.

4 Kalem açmak ve (kalemi) bilmek; kalem bilgisi.

lursa şakki az gerekdir. Ve'l-hâsıl şakki kalemine göre etmek gerekdir.

Ve kalemin kattı dahi üç günedir. Biri cezim ve biri dahi vasat ve biri dahi muharrefdir. Ammâ cümlelerin a'lâsı vasatdır. Nitekim demişlerdir: "Hayru'l-umûri evsââtuhâ"⁵.

Ve kalemtraşı kalem üstüne koyup baş parmak ile kalemtraşın arkasını bastıkda kalemin kat diye âvâzı çıkmak gerekdir. Şöyle ki, kat diye çıkmaya, iyi kat' olunmamıştır. Kalemtraşığı keskin edegör.

DER MA'RİFET-İ VAZ-I HAT VE ESMÂ-YI HÜTÜT-İ MÜTENEVVİ'A⁶

İbtidâ ki hat zuhûra gelmiştir, Ma'kulîdir. Cümlesi müsettahtır. Ya'ni düzdür; devri yoktur. Andan sonra hatt-ı küfîdir zuhûra gelmiştir. Ve şol kimseler ki hatt-ı küfîyi yazmışlardır; cümlesinden a'lâ Emîru'l-Müminin Hazret-i Ali -Kerremallâhu vechehû ve Radiyallâhu anhu⁷ yazmıştır. Ve Hatt-ı Küfnin bir bölümü devr üzeredir. Ve bir bölümü düzdür.

Andan sonra İbn-i Mukle -Aleyhi'r-Rahme⁸ gelip Hatt-ı Küfîden döndürüb bu zamâne yazısı üzere yazmıştır. Ve halka ta'lim etmiştir. Çok kimse İbn-i Mukle ta'limi ile a'lâ yazmışlardır. Cümleden biri Ali b.Hilâldir ki İbn-i Bevvâblıkla iştihâr bulmuştur kendi zamanında. Aleyhi'r-Rahme.

-Ve Musta'sam Halife zamânına gelince hiç kimse İbn-i Bevvâb gibi yazar gelmemiş idi. Andan sonra Musta'sam Halife zamânında Şeyh Cemâleddin Yâkût -Aleyhi'r-Rahme-zuhûr etdi ve İbn-i Bevvâb yazısına mütâba'at edib İbn-i Bevvâb gibi yazar oldu. Andan sonra kalem kesmesin (i) tağyîr cyledi. Emîru'l-Müminin Ali -Kerremalâhu vechehû- kelâmı üzere kalemin ucunu uzun ve etli ve Katt-ı Kalemi

münharif kesdi. Şöyle kim, yazı yazarken cızır dar idi.

İbn-i Bevvâb zamânında katt-ı kalem, cezim üzere idi. Anınçün yazıları latîf ve nazîk değildi. Amma Kabletu'l-Küttâb Şeyh Cemâleddin Yâkût -Aleyhi'r-Rahme- katt-ı kalemi tağyîr cyledi. Hat dahi müteğayyir oldu; zirâ hat kaleme tâbi'dir. Kalem a'lâ ise hat dahi a'lâ olur. Eğer kalem muratca olmazsa her ne denli cidd ü cehd eylesen kim kalemden hüsn-i hat gelmez. Bu sebebdendir ki, Şeyh Cemâleddin Yâkût hattı (n) İbn-i Bevvâb hattına tercih etmişlerdir. Ammâ tercihleri nazîklikdedir. Yoksa usûl ve kavâ'idde değil. Usûl oldur ki, İbn-i Mukle vaz'eylemiştir. Dâ'ire ve nokta ile altı nev' üzere kılmıştır ki beyne'l-üstâdân ŞEŞ KALEM diye meşhurdur. Her birine lafz ü ma'nâsına mutâbık nâm komuşdur. Birine Sülüs diye nâm komuşdur; zirâ dört bölümü devr; iki bölümü satıhtır. Ve ikincisine Muhakkak diye nâm komuşdur. Bir buçuk bölümü satıh, ya'ni düzdür. Üçüncüsüne Reyhânî derler. Reyhânî, muhakkaka tabi'dir. Dördüncüsüne Nesih derler. Anınçün nesih demişlerdir ki, ekser-i kitâbeti nesih ile yazmışlardır. Güyâ gayrı yazıları nesheylemiştir. Ve beşincisine Tevkîf derler. Andan ötürü ki nisfî devirdir ve nisfî satıhtır. Nişan ve ahkâm ve sicillât bu hat ile yazılmışdır. Altuncısına Rıka' diye nâm komuşdur. Andan ötürü ki, ruk'aları, mektubları bu hat ile yazmışlardır. Pes Şeş Kalem dedikleri bunlardır. Bunlardan taşra hat yok idi. Sonra Ta'lik ve Divânî ve bunların emsâli peydâ oldu.

Pes İbn-i Mukle bu tertîb üzere herbirine birer nâm koyub birbirinden mümtâz ve a'lâ eyledi. Usûl ve furû'una göre Sultânü'l-Katibîn⁹ Şeyh Cemâleddin Yâkût -Aleyhi'r-Rahme-icmâlen bu şiiri demiştir. Şiir.

"Usûlun ve terkîbun ve kerâsun ve nisbetun

5 İşlerin en hayırlısı orta yolla yapılandır.

6 Yazının icâdı ve çeşitli yazı isimleri bilgisi.

7 Allah onun yüzünü ak etsin: Ondandır razı olsun...

8 Üzerine rahmet olsun...

9 Metinde, sultânü'l-Mutâtibîn..

Su'ûdun ve Teşmîrun ve nuzûlun ve irsâlnun"¹⁰. Nitekim Emîru'l-Mü'minin Ali -Kerremallâhu vechehû ve Radiyallâhu/anhû demişlerdir: "İ-lem enne husne'l-hattî mahfiyyun fi ta'lîmi'l-ustâdi ve kıvâmuhüff kesreti'l-meşki ve tertîbi'l-murekkebâti ve beka' uhû ale'l-İslâm ve'l-muslimu fi terki'l-menhiyyâti ve muhâfazatî's-Salâti. Ve asluhû fi ma'rifetî'l-munferidât.."

"Kâle Aleyhi's-Salânu ve's-Selâm an usûli'l-hattî fe-kâle: "Karrin harfet ve ferrik beyne satrik ve tavvil sinâne kalemik.."

Hazret-i Ali -Kerremallâhu vechehû- buyurur ki: "Hattn a'lâ olmasî üstâdın ta'lîmindedir ve çok yazmaktadır. Ve hattn sebâtı terk-i menhiyyâta ve namaza müdâvemetdedir."

Bu hadis-i Şerifi Habîb-i Ekrem -Sallallâhu aleyhi ve Sellem- Ali'ye ta'lîmen buyurmuşlar diye üstadlardan işitmişizdir: "Yâ Ali! Harfleri birbirine yakan yaz. Ve beyne's-sutûru ayân eyle, ya'ni irak eyle. Ve kalemin ucunu uzun eyle."

(BİRİNCİ FASIL)¹¹

Pes, imdi usûl-i hat müfredâtı bilmekdir. Ol cihetden müfredâtı evvel beyan etdik. İmdi, asl-ı hat noktadır. Andan ötürü ki, hat iki noktadır; yahut daha ziyâdedir. Birbirine ulaşırsan bir hat olur.

Pes HURUF-İ MÜFREDE

Her harfin haddini nokta ile beyân edelim:

Elif-i Sülûs: Altı noktadır, yediye varınca. **Elif-i muhakkak** yedi noktadır, sekize varınca.

el-Bâ'u: Amma bâ başı iki noktadır. Uzunluğu altı noktadır, yediye varınca. Amma şemre sayılmaz. Eğer yediden ziyâde olursa usûlden

haricdir.

el-Cîmu: Amma cîmin başı turre siyle beş nokta veya beş noktaya varınca câ'iz tutmuşlar. Ve cîmin dâ'iresini yarım yumurtaya teşbih etmişler. Ve dâ'iresi cîmin başını geçmemek gerektir. Şöyle kim, cîmin başından aşağı bir hat çekseler dâ'ireye dokunur dokunmaz gerektir. Eğer cîmin başını geçerse ka'ideden haricdir. Ve dâ'irenin büyüklüğü ya'ni geyikliği elif kadar gerektir. Ve dâ'irenin aşağı ucu yukarı ucundan bir nokta; belki ikiye dek geçmek câ'iz tutmuşlardır. Ve cîmin dâ'iresi ayrıldığı mahal iki bölük kalmak gerektir demişler. Lâkin nısfundan ayrılmak evlâdır. Ve terkipte dahi bu kâ'ide üzre olmak gerektir. Merhum Şeyh Cemâleddin Yâkût bu güne cîmi ekseri iki bölük kalmak üzere yazmışlardır. Rahimehu'llâhu Te'âlâ¹².

ed-Dâlu: Amma dâl gerektir ki yukarı cânibi dört nokta ola, lâ beş noktaya varınca. Eğer yukarı cânibi dört nokta ola, aşağı cânibi beş nokta ola. Ve eğer beş nokta olursa aşağı cânibi altı nokta ola. Ve'l-hâsıl yukarisından aşağısı bir nokta ziyâde gerektir. Şöyle kim, yukarıdan aşağı bir hat çeksen aşağısı bir nokta ziyâde kâla.

er-Râ'u: Amma râ başı üç nokta gerektir. İnceden, ya'ni râ başı aşağı çekdikde ince yer zâhir olur. Andan irsâl ederler. Ona üstâdân Şemretu'l-irsâl derler. Ve uzunluğu altı nokta gerektir, yediye varınca. Eğer devirli yazılıdır ise amma şemre sayılmaz. Şemresiz beş nokta gerektir.

es-Sînu: Amma sînin evvelki dendânı bir nokta gerektir. Ve evvelki dendânın beyazı bir nokta gerektir. Ve ikinci dendânın beyazı bir buçuk nokta gerektir. Ve dendânlar testere dişlerine benzemek gerektir. Ve üçüncü dendândan aşağı çektiğin iki nokta gerektir. Amma rum üstadları¹³ dörde dek câ'iz tutmuş-

10 Yazı bırakım temeller, terkipler, başlıklar ve nisbetten ibarettir. Aynı zamanda hazırlık, çıkış, iniş ve akıcılıktan oluşur.

11 Metinde yoktur.

12 Yüce Allah ona rahmet etsin..

13 Anadolu'da yetişen Türk hattatları anlamında..

lar. Ve beden-i sîn beş nokta, altıya varınca câ'izdir. Ve eğer dendân yerine keşide edersen ol keşidenin evvelinde zâviyesine varınca bir hat çeksen kavse benzemek gerekdir. Bunun gibilere irsâl kavsi derler. Her bâr ki sînin zâviyesin keşideli edesin, gerek dendânlı, gerek dendansız ola, irsâl kavsi derler. Bunun gibi.

es-Sâdu: Amma sâd dört bölüktür. Üstünde iki bölümü devirdir. Ve sâdın beyazı bir buçuk noktadır. Ve karnı sîn karnı gibidir. Ve eğer zâviye keşideli edersen sînin irsâl-i kavsi gibidir.

et-Tâ'u: Amma tânın elifi beş nokta gerekdir. Ve tânın üstü üç bölüktür. İki bölümünü sağ cânibe doğru çeke. Ve bir bölümünü devr ede. Ve aşağısını doğru çeke; sâd gibi devirli etmeye. Şöyle kim üstünün ucunu bir buçuk nokta ya iki nokta geçmek gerekdir. Ve tâ'nın üstünün elif yerinden aşağı düze ulaştığı yere dek bir buçuk nokta; ya iki nokta gerekdir. Ve tânın beyazı sâdın beyazından eksik gerekdir. Ve tânın beyazı ustura gibi ola.

el-Aynu: Amma aynın başını üç bölük etmişlerdir. Evveli hilal gibi ola. İkinci râ başı gibi ola. Üçüncü sağ cânibden beri çeke. Şöyle ki, hilâle müşâbih olan aynın başını bir nokta geçe. Amma dâ'irci cîm dâ'iresi gibi ola.

el-Fâ'u: Amma fâ başı müdevver değildir, müselleştir. Ve beyazı armud çekirdeğine benzer ola. Ve gerdeni bir nokta ola. Ve bedeninin uzunluğu bâ gibi ola.

el-Kaafu: Ammâ kaaf başı fâ başı gibi ola. Ve gerdeni iki nokta ola. Ve zâviyesi sîn gibi ola.

el-Kâfu: Ammâ kâf başı dört nokta ola. Ve uzunluğu sekiz nokta ola. Ve altındaki hat kâf başını dört nokta geçmek gerek. Ve kâfın beyazı bir buçuk nokta gerek. Muhakkakda ya iki nokta ola. Ve başının beyazı iki nokta ola. Amma sülüsden bir nokta ya bir buçuk nokta ola. Amma muhakkakda ziyâde gerekdir.

el-Lâmu: Amma lâmın elifi elif kadar gerekdir. Ve teni bâ gibidir. Amma sülüsde nûn gibi ola. Amma muhakkak da ziyâde bir nokta ola.

el-Mîmu: Amma mîm başı müselleş şekil ola ki beyazı demirciler örsü gibi ola ve kuyruğu çengel ola. Amma muhakkakda vâv başı gibi ola. Ve kuyruğu râ-yı mürsele gibi keşide ola. Amma sülüsde mîmin başı bunlar gibi ola.

en-Nûnu: Amma nûn başı sülüsde iki nokta ola. Ve uzunluğu zâ'riye ola. Ammâ muhakkakda üç noktadır. Dörde dek câ'izdir demişler. Ve karnı sîn gibi ola.

el-Vâvu: Amma vâv iki türlüdür. Biri müdevverdir. Başı fâ başı gibi ola. Devri dört nokta ola. Beşe dek câ'izdir. Ve biri uzun ola. Amma uzununu râ kadar ola.

el-Hâ'u: Amma hâ on beş türlüdür. Aynu'l-İlirredir. Ve biri üzünü'l-feresdir¹⁴. Ve biri lâm-elif gibidir. Ve beyazı mevlevîler külahı gibidir.

Hâ-yı aynu'l-hirre üç hattan mürekkebdir. Evveli râ başı gibi ola. İkinci hat iki nokta ola ve yarım nokta ola. Ve üçüncü hat üç nokta ola. Devr ile tekâtu' mahalline gelince ve iki gözleri birer nokta ola.

Hâ-yı üzünü'l-feres altındaki müdevver koç hayası gibi ola üstüne dek / üzünü'l-feres gibi ola.

Hâ-yı lâm-elif gibi olan, evvelâ râ başı gibi üç nokta mikdarı ola. Lâam-elif gibi sol cânibden çeke ve iki nokta ola. Ve yarım nokta sol cânibe meyli aşağı çeke. Andan sağ cânibe beş nokta mikdarı çeke, lâam-elif gibi. Beyazı mevlevîler külahı gibi ola.

Lâm-Elif: Amma lâam-elif üç hattan mürekkebdir. Evvelâ sol cânibden bir elif çekile. Ve ikinci hattı iki buçuk nokta ola. Ve üçüncü hattı sağ cânibe dokuz nokta çeke. Belki on noktaya dek çeke. Bu tarzık üzere müselleş şekli olur. Hâ-yı müfrededen ve müşâbih-i dâktan

şöyle kim beyazı külâh-ı mevleviye müşâbih ola.

el-Yâ'u: Yâ başı kâf başı gibi ola. Amma kâf başından bir nokta eksik gerekdir. Ve ikinci hattı sağ tarafına iki buçuk nokta çekile. Amma karınlı ola. Su kosan dura. Cümlesi ma'kûs dâl şekli ola. Üstâdân-ı selef su duracak yeri dikine yazmışlardır. Şöyle ki su karar etmeye; bunculayın. Ve karını sîn karnı gibi ola. İbtidâ yâ başından aşağı bir hat çeksen doğru yânın karnı başına dokunmak gerekdir. Bunlar gibi ola.

İKİNCİ FASIL: TERKİB BEYÂNINDADIR

Müfred olanları dedik. Şimden geri terkiplerle geldik. İmdi,

Elif ki evvel ola. Bir harf ana terkiplere ulaşmaz. Amma bir harfin ahirinde olsa ulaşır. Meselâ bânın ve yânın ve nûnun âhiri elif ola, ya dâl ya fâ ola tûlânî bir nokta olur. Bunun gibi..

Ve eğer bâdan sonra cim, ya kaaf ya vav ve ya yâ ola, bâ başı iki nokta olur. Amma rum üstadları bâdan sonra cim yahud yâ yazsalar bâyı üç nokta ederler ve eğer bâdan sonra sîn ya ayın ya sâd ola, bâ başı üç nokta kadar ola. Hadd-i yâ ve bâ ve nûn ki evvelde vâki ola, böyle yazılır. Ve eğer sîn arasında dendâneli hurûf vâki olursa sinden fark için üç nokta gerekdir.

Ve eğer terkiibu'l-cim olursa, elif, ya dâl, ya kâf, ya lâm, ya hâ olursa cim başının beyazı gonce yazılır. Ve eğer cimden sonra gayri harfler yazılırsa cim başı açık olur. Ve açığı bir nokta gerekdir.

Eğer terkiplere evvelinde sîn olursa, sinden sonra yâ, ya cim, ya kâf, ya lâm, ya dâl, ya hâ olursa sînin dendanları ne kadar yer tutarsa, bu hurûf ile sînin arası ol kadar gerekdir. Eğer sinden sonra elif, ya râ, ya sâd, ya tâ, ya kaaf, ya vâv ola, sîn ile bu hurûfun arası iki nokta gerekdir. Üç dek câ'izdir. Bunun gibi ola..

Ve eğer terkiplere evvelinde sâd olursa, sâddan

sonra elif, ya dâl ya kâf-ı müfred, ya lâm, ya hâ ola, sâd ile bu hurûf arası sîn gibi iki nokta gerekdir. Bunlar gibi ola.. Ve buna benzeyenler hep böyledir.

Ve eğer terkiplere evvelinde tâ olursa: tâdan sonra elif, ya dâl, ya kâf, ya lâm, ya hâ olursa, tâ ile bu hurûf arası iki buçuk nokta; üç dek câ'iz. Amma nokta tânın elifinden addoluna.

Ve eğer terkiplere evvelinde ayın olursa, ve ba'de'l-ayn yâ ile çengel râ olursa veya elif, ya dâl, ya hâ, ya lâm olursa, ol zamân ayn-ı na'lî gerekdir. Bunlar gibi ola. Ve eğer ba'de'l-ayn gayri güne harf yazılırsa ayn-ı sa'dî gerekdir. Bunlar gibi ola..

Eğer terkiplere evvelinde fâ olursa, ba'de'l-fâ elif, ya dâl, ya râ-yı mürsel, ya sîn, ya kâf, ya lâm, ya hâ olursa, fâ ile bu hurûf arası yarım nokta gerekdir. Ve eğer fâdan sonra cim olursa bir nokta ile yarım nokta fâ başın geçmek gerekdir. Andan cim yazmak gerekdir. Bunlar gibi ola.

Eğer terkiplere evvelinde kâf olacak olursa ikiden hâli değildir. Ya dâli olur; ya gayri olur. Eğer dâli olup ba'dehû elif, ya kâf, ya lâm ola, kâfın yukarı başına dokunarak yukarı çekmek gerekdir. Eğer kâfdan sonra yâ ola, ya dâl, ya sîn, ya kaaf, ya fâ, ya mîm, ya nûn ola, ya hâ ola, bu hurûf iki nokta mikdarı kâfdan irak ola. Amma rum üstadları kâf ile mîm arasını bir nokta yazmışlar, bunculayın..

Eğer kâfdan sonra münhanî cim yazılırsa iki nokta ve yarım nokta mikdarı çekmek gerekdir. Andan cim yazmak gerek. Bunlar gibi ola.

Eğer kâf müsattah olur, andan sonra elif, ya dâl, ya hâ, ya lâm ola, bu hurûf ile kâf başının arası iki nokta ola, bunculayın.. Ve eğer kâfdan sonra yâ ola, ya sîn, ya kaaf ya vâv, ya nûn ola, kâf ile bu hurûfun arası iki nokta olmak gerekdir. Bunun gibi..

Eğer kâf-ı müsattah cim ile, yahud yâ ile yazılmak lâzım gelirse, ziyâde çekmek gerek. Üç noktaya dek câ'izdir.

Eğer terkib evvelinde lām olursa, andan sonra lām-elif ola, lām-elif arası iki nokta ola. Ve eğer lām yâ ile, ya dâl, ya sin, ya kâf, ya mîm, ya vâv, ya hâ ile ola, lām ile bu hurûfun arası iki nokta ola. Bunlar gibi.

Ve eğer terkib evvelinde mîm ola, ba'del-mîm elif, ya dâl, ya râ, ya kâf, ya lām, ya hâ ola, bu hurûfun arası bir nokta kadar ola. Ziyâde dahi olsa olur. Ve eğer mimden sonra cim-olacak olursa üç nokta ola. Ve eğer mimden sonra râ ola, ya nûn, ya sin ola, mîm ile bu hurûfun arası iki nokta ola. Ve eğer mîm-i muhakkak olursa iki nokta üçe dek câ'iz tutmuşlar. Bunlar gibi..

Ve eğer terkib evvelinde hâ olursa, ya dâl, ya kâf, ya elif, ya lām ola, hâ ile bu hurûfun arası iki nokta kadar gerekdir. Bunculayın.

Ve bâki hurûf dahi buna göre kıyas oluna.

ÜÇÜNCÜ FASIL

Pes terkîbleri zikr cyledik. Bi-hasebi'l-vaz' vâzi' her birine başka başka ad komuşdur. Ve her harfi kaç güne yazmışlar anı beyan edelim:

Elif: Bir gûnedir. Ziyâde olmaz. Her ne resm ile yazılsa yine ol elifdir. Tağyir olunmaz.

Amma harf-i bâ olursa dahi beş nevi'dir. Üçü bir nevi'dir, ve ikisi bir nevi'dir. Ol üç nevi'den biri muzmar mecmû'a dahi derler. Ve biri mesbûtadır. Mürsele dahi derler. Ve biri mevkûfedir ki kesik gibidir. Mabsût dahi derler. Muzmar ve mecmû'a müdevver şemreliye derler. Mürsele ve mehsût (a) keşideliye derler ki, şemresizdir. Ve mevkûfe kesik gibiye derler. Bunlar gibi ola.

Amma cim olursa dahi beş gûnedir: Biri meftûh-i mübsele, ve biri meftûh-î mürsele, ve biri meftûh-i mecmû'a, ve biri müselles-i müb-

sele, ve biri müselles-i mecmû'adır. Bunlar gibi ola.

Amma cim başı üç gûnedir: Biri meftûh ve biri mülhak-ı müselles ve biri goncadır. Peykâni dahi derler. Ve biri mahrûti dahi derler. Bunlar gibi ola.

Amma dâl olursa iki gûnedir: Biri mecmû'a ve biri mürseledir. Muhtelise dahi derler. Bunlar gibi.

Amma râ olursa dahi üç gûnedir: Biri müd-gamedir. Ve biri mecmû'adır. Ve biri mürseledir. Mabsûta dahi derler. Bunlar gibi ola.

Amma sin, üç gûnedir: Mecmû'adır; biri mürsele ve mabsûtdur. Ve biri mukavvere ve mabsût dahi derler. Bunlar gibi ola.

Amma sâd olursa iki gûnedir: Biri mecmû'adır; ve biri mukavveredir. Mabsût dahi derler. Bunlar gibi ola.

Amma ayın olursa yedi gûnedir: Bir ayn-ı na'lidir. Ve biri ayn-ı su'bândır ¹⁵. Ve biri ayn-ı sa'didir. Ve biri meftûhu'l-ayndır. Ve biri mürekkebü'layndır. Ve biri meftûhu'l aynın ve biri mürekkebe-i mübsele; ve biri mürekkebe-i mürsele ve biri mürekkebe-i matmûse ve biri mürekkebe-i mecmû'a'dır. Bunlar gibi ola ¹⁶.

Amma fâ olursa dahi üç gûnedir: Biri mecmû'adır; müdevvere dahi derler. Ve biri mürseledir; mabsût dahi derler. Ve biri mevkûfedir. Bunlar gibi ola.

Amma kâf olursa dahi iki gûnedir. Biri mecmû'a; ve biri mürsele dir. Bunlar gibi ola.

Amma kâf dört gûnedir: Biri musattah ki münhanî dahi derler. Ve biri mecmû'adır ve biri mürseledir. Ve biri mevkûfedir. Bunlar gibi ola.

15 Yılan gözü..

16 Mü'ellif Merhum burada ayın harfinin yedi şekilde yazıldığını söylediği halde saydığı isimler ona çıkmıştır. Son mürekkebe ayınlar tekrar edildiğinden sayı kabarmıştır. Nitekim asrımızın başlarında Reisü'l-Küttâb (hattatların reisi) unvanını kazanmış Ahmed Kâmil Akdik Merhum da (1861-1941) ayın harfinin yedi şekilde yazıldığını söylemiş ve isimlerini vermiştir. Bk. Dr.A.Süheyl Ünver, "Türk Yazı Çeşitleri", İst., 1953. s.36.

Amma lām olursa dahi iki gūnedir: Biri mecmū'adır; ve biri mūrseledir. Bunlar gibi ola.

Amma mīm olursa dahi beş gūnedir: Biri müselles-i müdgāme; ve biri müselles-i mūrseledir. Ve biri mūrsele-i vāvidir. Ve biri rütekāyi mūrsele; ve biri mūrsele-i matmüsedir. Ve biri dahi müselles-i muhakkaka dahi derler. Bunlar gibi ola.

Amma nūn olursa dahi iki gūnedir: Biri mecmū'adır; ve biri mūrseledir. Mukavvere dahi derler. Bunlar gibi ola.

Amma vāv olursa dahi iki gūnedir: Biri mecmū'adır. Müdevvere dahi derler. Ve biri mūrseledir. Mabsūta dahi derler. Bunlar gibi ola.

Amma hā olursa dahi on gūnedir: Biri mukabtaledir. Müfred-i murabbā' dahi derler. Ve biri aynu'l-hirredir. Ve biri üzünü'l-feresdir. Amma kelime ortasında elbette üzünü'l-feres

yazılır. Egerçi hā-yı aynu'l-hirre dahi yazılır. Amma zarurettedir. Ve lāmdan sonra ve yādan sonra hā-yı sa'df ve üzünü'l-feres yazarlar. Amma kelime āhirinde hā-yı mahdūde yazarlar. Türkçe hā-yı çengel derler. Bunlar gibi ola.

Amma lām-clif olursa dahi birkaç türlü yazılır. Amma rumda müsta'mel olan iki gūnedir: Biri muhakkakadır. Ve biri mūrseledir. Bunlar gibi ola.

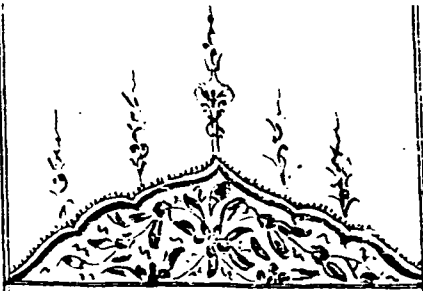
Amma yā olursa dahi üç gūnedir: Biri mecmū'adır. Ve biri mūrseledir. Mabsūt dahi derler. Ve biri yā-yı ma'kūse dir. Rāci'a dahi derler. Bunlar gibi ola.

Temmeti'r-Risāle bi-Avnilāhi ve keremihī bi-Kalemi'l-Fakiri'l-Hakir es-Seyyid Muhammed Mecdī. Gafarallāhu lehu ve li-Vālideyni. Āmin. Sene 1278

Fi 21 R.Evvel¹⁷

۲

اودر مقصود عَشِقَنَه اُولدِي دُو حِطَّ
 مَوْجُودِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ
 وَسَلَّمَ بِرَاكِبِيْدِن قَلَمِ وَشَاخِطَلُو لَا حَسِنِ حِطَّ
 يَا ذَا نَلْزَقْلِكَ اَعْلَاسِيْن وَمَرْبِكِ رَعِيْتَا
 وَكَاغِدِك زِيْبَاسِيْن بُولُق كَرَكْدِر • قَلِك
 اَعْلَاسِي اُولدُرِكِه قَوْلِي بِكِ قَوْلِ وَاَقْلَبِي بِكِ
 اِق اُولَه وَتَسْنِكِيْن اُولَه وَطَمْرِي طُوغْرِي
 اُولَه زِيْرَا طُوغْرِي اُولْمَرْسَه قَلِي شَقِ اِيْتِكِه
 اَكْرِي شَقِ اُولُوْر طُوغْرِي شَقِ اُولْمَرْ اَكْرِي
 شَقِ اُولَان قَلْدِن حَسِنِ حِطَّ كَلْمَر •
 وَقَلِك قَالِكَلْبِي صِرْحَه بِرْمَق قَالِكَلْبِي قَلْدِر

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 جَمْدِي عَد • وَشَتَاي لَا يَمِيد • اُولْ خَالُو
 الْوَج وَالْقَلَّة كِه • كَاف وَتُونِ اِلَه حَمَلَه
 كَانِيَات وَمُنْكَاتِي وَاَز • وَاُولَا فُضْل
 بِي اَدْمِك نُوْر مَجْرَاتِيْلَه نِيْجَه پَنَهَانِي اَشْكَاز
 اَيْلِدِي لَمَشْتَرِيْجَه لِلْعَالَمِيْن نُوْر خُدَا •
 عِلْت خَلَقْتِه دُنْيَا • وَاَز قَلْدِن مَان

۰

اَتَلُوْجَه اِيْتِك كَرَكْدِر • وَقَلِك شَقِي
 اُوْر تَاسِيْنَدَن كَرَكْدِر • وَخَشِي جَانِي
 اُنْبِي جَانِيْنَدِن قَالِك اُولْمَا لِيْدِر •
 وَقَلِك شَقِي دَخِي قَلْبَه كُوْرَه دِر • اَكْر قَلْم
 بِك اُولُوْر سَه شَقِي دَخِي اُوْر نِيْجَه كَرَكْدِر
 • اَكْر بُوْمَشَق اُولُوْر سَه شَقِي اَز كَرَكْدِر
 • وَاَلْحَاصِلِ شَقِي قَلْبَه كُوْرَه اِيْتِك
 كَرَكْدِر وَقَلِك قَطِي دَخِي اُوْج كُوْرَه
 بِي جَرِيْم وَبِي دَخِي وَسَط وَبِي دَخِي
 مَحْرَفِدِر • اَمَّا جَمْلَه نِك اَعْلَاسِي
 وَسَط دِر نِيْتِكِم دِيْمَشَلْدِر خِيْرَ اَلْاُمُوْر

۶

كَرَكْدِر • وَاُوْر نَلْبِي اُوْر بَرْمَق وَاِ اُوْر
 اِنْبِي بِرْمَق كَرَكْدِر وَقَلِك اَلْبِي صِفْت
 وَاَز دِيْمَشَلْدِر اُوْچُنْدِن حَسِنِ حِطَّ كَلُوْر
 اُوْچُنْدِن كَلْمَر اَمَّا حَسِنِ حِطَّ كَلْمَر
 وَبِك وَتَسْنِكِيْن اُولَانْدِر • اَمَّا حَسِنِ
 حِطَّ كَلْمَا نَسْت وَسِيْه وَاَكْرِي
 طَمْر لُو اُولَانْدِرَه وَقَلْم تَرَا ش غَايْتَه كَشِكِي
 كَرَكْدِر وَقَلِك دَخِي بَر اِيْكِي شَرَطِي وَاَز دِر
 بَرِي بُوْدُرِكِه اَكْر قَلْم بِك اُولُوْر سَه قَلْم
 بِك بُوْ نُوْبَانِيْدِن چُوْق اَلْمَق كَرَكْدِر •
 اَكْر بُوْمَشَق اُولُوْر سَه بِك بُوْمِيُوْر

۷

اَوْسَطَهَا • وَقَلَمُ تِرَاشِي قَلَمٌ اَوْسَطُهُ
 قَوِيٌّ بَاشِ رَمَقِ اَيْلِه قَلَمُ تِرَاشِيكَ نَارِقَةٌ
 سِنِي بَا صِدْقِكَ فَلَيْكَ قَطْرُ دِيَوَاوَانِ
 چَمَقِ كَرَكْدِرِ • شَوْلِيه كِيم اَوَازِي قَطْرُ
 دِيُوچَمَايِه اِيُو قَطْرُ اَوْلَمَاشِدِرِ •
 قَلَمُ تِرَاشِي كَسَكِينِ اَيْدِي كُوزِ • دَر مَعْرِفَتِ
 وَضِعِ خَطِّ وَاسْمَاءِ خَطُوطِ مَسُوعَةٍ •
 اَيْتَدَا خَطِّكَ ظَهْوَرَه كَلِشِدِرِ مَعْقَلِي
 جَمَلَه سِي مَسَطِدِرِ بَعِي دُو زِدِرِ دَوِي
 بُو قَدِرِ • اَنْدَنَصْرَه خَطِّ كُو قِيدِرِ •
 ظَهْوَرَه كَلِشِدِرِ وَشَوْلِ كِسْتِه لَزَكِه

خَطِّ كُو قِي تِي يَز مِشَلِرِ دَر جَمَلَه سِنِدِ
 اَعْلَا اَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ حَضْرَتِ عَلِيِّ كَرَمِ
 اَللّهِ وَجْهَهُ • وَرَضِيَ اَللّهُ عَنْهُ يَز مِشَلِرِ
 • وَخَطِّ كُو فِينِكَ بَر بَلُو قِي دَوَاوَرِ
 دَر وَبَر بَلُو قِي دُو زِدِرِ اَنْدَنَصْرَه
 اِنْ مَعْلَه عَلَيَه الرَّحْمَه كَلُوبِ خَطِّ كُو قِيدِ
 دُو نَدُو بَر بُو زَمَانَه يَز وَسِي اُو زَرَه
 يَز مِشِدِرِ • وَخَلَقَه تَعْلِيمِ اَيْتَمِشِدِرِ
 • چَوَقِ كِسْتِه اِنْ مَعْلَه تَعْلِيمِي اَيْلِه
 اَعْلَا يَز مِشَلِرِ دَر جَمَلَه دَر نَبِي عَلِي
 بِنِ هِلَالِ دَر كِه اِنْ بُو اَلِكَلِه اَشْتِهَاه

۴۹۰

بُولِشِدِرِ كَنْدُو زَمَانِيك عَلَيَه الرَّحْمَه
 وَمَسْتَعْمَلِيفَه زَمَانِيه كَلِيفَه هِي كِسْتِه
 اِنْ بُو اب كِي يَز اَز كَلِمِش اَيْدِي اَنْدَن
 صَكْرَه مُسْتَعْمَلِيفَه زَمَانِيك
 شَيْخِ جَمَالِ الدِّينِ اَبُو مَعْلِيك عَلَيَه الرَّحْمَه
 ظَهْوَرِ اَيْدِي وَابِنِ بُو اب كِي يَز وَسِيه
 مَتَا بَعَثَا يَدُو بِنِ ابِنِ بُو اب كِي يَز اَز
 اَوْلَدِي اَنْدَنَصْرَه قَلَمِ كِسْتِه سِي سِي سِي
 اَيْلِدِي اَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِي كَرَمَ اَللّهِ وَجْهَهُ
 كَلَامِي اُو زَرَه فَلَيْكَ اَوْجِي اُو زُونِ
 وَاللّهُ وَقَطْرُ قَلَمِي مُخْرِفِ كَسَدِي شَوْلِيه

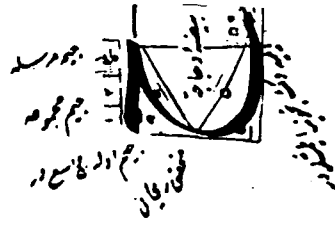
كِيم يَزِي يَز اَز كَنْ جَزِي دَر اَيْدِي •
 اِنْ بُو اب زَمَانِيك قَطْرُ قَلَمِ جَرِيْمِ اُو زَرَه
 اَيْدِي اَنْجُونِ يَز اَز لَطِيْفِ وَنَا زَكِ
 دَكَلِدِي اَمَا قِيلَه اَلْكَتَابِ شَيْخِ جَمَالِ
 الدِّينِ نَا قُوْتِ عَلَيَه الرَّحْمَه قَطْرُ قَلَمِي
 تَعْبِيرِ اَيْلِدِي خَطْمِي دَخِي مَعْبِرِ اَوْلَدِ
 • زِي رَا خَطِّ قَلَمَه تَا بَعْدِرِ • قَلَمِ
 اَعْلَا اَيْسَه خَطْمِي دَخِي اَعْلَا اَوْلُوزِ •
 اَكْرَقَلَمِ مَرَا دَجَه اَوْلَمَرَسَه هَرَنَه
 دَكَلُو جِدُو جَمَدِ اَيْلَسَكِ كِيم قَلْدَنِ
 حَسَنِ خَطِّ كَلَمِ • بُو سَبَدِنِ دَر كِه

۱۱
 بزوجه بلوکی سطح یعنی دوز در او نجسته
 یکجا فیدر ز ریحانی محققه تا بعد از
 دوز در نجسته نسخ در زرا انجمن نسخ
 دیمشدر ز که اگر ی کاتبی نسخ ایله
 باز مشدر ز که با غیری یا ز بلری نسخ
 ایشدر ز و بنجسته موقع دوز ز اندر
 او توریکه نصفی دوز در ز نصفی سطح
 در نشان و احکام و سیمالات بوخط
 ایله باز مشدر ز التجیسته و جامع دیو
 نام قومشدر ز اندن او توریکه ز رفته
 مکتوبلری بوخط ایله یا ز مشدر ز

۱۱
 شیخ جمال الدین یاقوت خطی ابن یونان
 خطیه ترجیح ایشدر ز اما ز خطی
 ناز گلکله دوز بوخسه اصول و قواعد
 دکل اصول اولدر که اینمقله وضع
 ایشدر • دایره و نقطه ایله الی
 نوع اوزره فلیشدر که بنی الاستاد
 شش قلم بومشدر ز در هر یه لفظ
 و معنی سنه مطابق نام قومشدر ز
 برینه ثلثه یونان قومشدر ز برادور
 بلوکی دوز و ایکی بلوکی سطحدر •
 و ایکی نجسته محقق یونان قومشدر

۱۲
 عنه دیمشدر ز اعلم ان حسن الخط محقق
 فی تعلیم الاستاد و قوامه فی کتب المشوق
 • و ترکیب المکتبات و بقاء علی الاملا
 و المسلد فی ترک المنهات و محافظه الصلوة
 واصله فی معرفة المنفردات قال علیه
 الصلوة و السلام عن اصول الخط فقال
 قرن حرمک و فریق بین سطرک و طولک
 سنان قلمک • حضرت علی کرم الله
 وجهه بیور ز که خطک اعلا اولما سی
 استادک تعلیمندن در و جوق از منقندن
 و خطک شباقی ترک منیهاتند و نمان

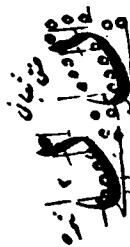
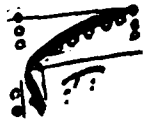
۱۲
 پس شش قلم دیدیکلری بونلدر ز •
 بونلدر ن طشره خط بوقایدی صکره
 تعلیق و دوانی و بونلدرک امثالی پیدا اولد
 یسار بنمقله بو ترتیب اوزره هر برینه بر ز
 نام قیوب بری برندن ممتاز و اعلا ایله
 اصول و ووعینه کوره سلطان المکارم
 شیخ جمال الدین یاقوت علیه الرحمه انجالا
 بوشغری دیمشدر ز شعرا اصول و ترکیب
 و کراس و نیسه • صعود و شمیر و زور
 و ارسال • نیه کیم امیر المؤمنین حضرت
 علی کرم الله وجهه و رضی الله

دائرة نه مظهر طقونماز کنگیز
 اگر چمنک باشنی چرینه قاعده دن خار
 • و دائرة نیک بیوکک یعنی کنگی ایله
 قدر کنگیز • و دائرة نیک اشغی و جی
 یوقا ری و جندن بر نقطه بلکه ایکه
 چمن جان طولوشلر دیز • و چمن دائرة
 از بدنی محلی یکی بکون قانق کنگیز دیز
 لکن نصفندن ایزق اولدیز • و ترکیب
 دخی یوقا عده اوزره اولق کنگیز •
 ترخو و شیخ حال الدین یا قوت بکون نه
 چمنی کنگی یکی بکون قانق اوزره یا دیشلر

نقطه جان

رحمه الله تعالى القائل ان کنگیز
 یوقا و جایی دورت نقطه اوله باش
 نقطه نه و ارنجه اگر یوقا و جایی دورت
 نقطه اوله اشغی جایی باش نقطه اوله •
 و اگر کنگیز نقطه اولورسه اشغی
 جایی ائی نقطه اوله • و اگر صیار یوقا و
 سندن اشغی نقطه زیاده کنگیز •
 شویله کیم یوقا و جایی اشغی نقطه چمن
 اشغی بر نقطه زیاده قاعده اما با
 اوج نقطه کنگیز • ارنجه دن یعنی کنگیز
 اشغی چمن کنگیز ارنجه برضا و لو و لو اولدیز

تصنيف

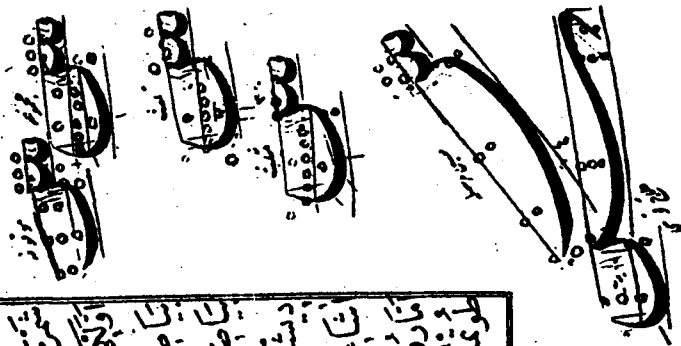

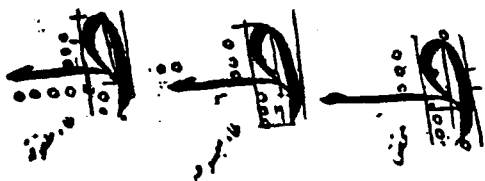
19
 واربعه جائز ذر اكر ذندان برينه كشيده
 ايدرسك اول كشيده نيك اوليند. راويه
 سينه. واربعه برخط چكسك قوسه م
 كرتك ركيز. هونك كسك ارسال قوسه
 ذر ذر قريازك سيناك راويه سين كشيده.
 يده. سين كركه نندا نو كركه نندا سيز اوله
 هارسال قوسه يزر نو نيك كي. القاد
 تا صا دودرت نوكه راوشسته اكر
 بلوكي ودر ووصا ديك يا ضي يحيى نقطه
 قارني سين قارني كيدز. هار كراويه
 كشيده اوليدرسك سينك ارسال

ازسال ايدزا كاستا دان سمن الا رسال
 ذر ذر او ز نلعي ابي نقطه ركيز يديه واويه
 اكر ذر يي باز يوز ايسه اما سمن صبا يلز
 سمن سيز نيش نقطه ركيز النيه صبا سيناك
 اولكي ندياني نقطه ركيز واو لكي نلذ
 يا ضي نقطه ركيز واو يحيى نديان
 يا ضي يحيى نقطه ركيز هود نديان نلذ
 ديشارينه كرتك ركيز واو يحيى نلذ
 يا ضي يحيى ابي نقطه ركيز
 •
 تا در ورسا ذر ذر ودره ذلذ جايز
 طو كمشا رو بدن سين بش نقطه ابي يه

تصنيف

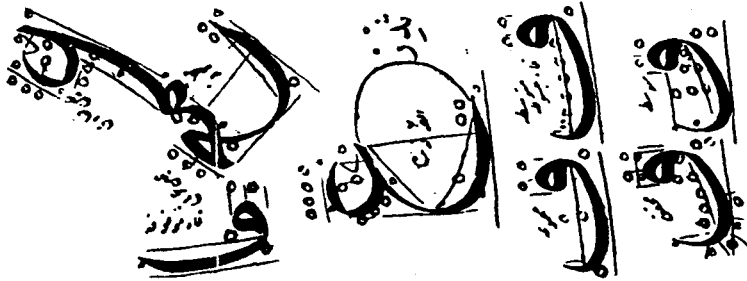

قومی بکدر اَلَا مَا طَائِرُكَ لَمِنْ شَيْءٍ نَقَطَةٍ
 رَكَدْزِ مَوَاطِنِكَ اَوْ سَتِي وَجْجِ بَلَوْدُزِ
 اَبِي بَلَوْدُكِي صَاغِ جَانِبِهِ طَوْغُزِي حَكَّة
 • وَرَبْلُوكِي دَرَايِنِ وَاشَا غِيسِي طَوْغُزِي
 حَكَّة صَاغِ دَرِي دَوْرُلُو اَنْبِيَهٗ شَوْلِيَهٗ
 اَوْ سَتِي اَوْ جِي رِيحِي نَقَطَةٍ يَا اَبِي
 نَقَطَةٍ نَحْنُ رَكَدْزِ • وَطَائِرِكَ اَوْ سَتِي
 اَلَيْفِ رِيذِنِ اَشَاغِي وَنِ اَوْ سَتِي غِي
 دَلُو رِيحِي نَقَطَةٍ يَا اَبِي نَقَطَةٍ رَكَدْزِ
 وَطَائِرِكَ يَا جِي صَادُكِي يَا صُنْدُكِي كِي
 رَكَدْزِ • وَطَائِرِكَ يَا جِي اَوْ سَتِي رِي

۳۴

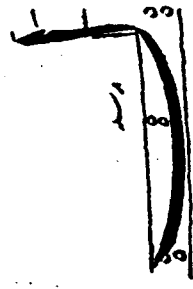
اَوْلَةَ اَلَيْفِ اَمَّا عَيْنِكَ يَابَشِي وَجْجِ بَلَوْدُكِي
 اَبِي شَادُزِ • اَوْلِي هِلَالِي اَوْلَةَ اَبِي
 رَا بَاشِي كِي اَوْلَةَ اَوْ جِي صَاغِ جَانِبِنِ
 بَرُو حَكَّة شَوْلِيَهٗ كِي هِلَالِهٗ مَسْتَا بِيَهٗ
 اَوْلَانِ عَيْنِكَ يَابَشِي رِي نَقَطَةٍ كِي •
 اَمَّا اَزْرَهٗ سِي جِي دَرِهٗ سِي كِي اَوْلَةَ
 اَلَيْفَا اَمَّا فَا اَبَشِي مَدُورَهٗ كَلْدُزِ مَشَا
 وِسَا جِي رَمُودُ حَكَّة كِي بَلَوْدُزِ اَوْلَةَ
 وَرَكَدْزِي نَقَطَةٍ اَوْلَةَ • وَبَدِ بِيَشِ
 اَوْ رُو بِيَشِي يَابِي اَوْلَةَ اَلَا مَا فَا تَا فَا
 بَاشِي فَا بَاشِي كِي اَوْلَةَ • وَكَرَكَدْزِ

اوله اوله ائما سید باشی شلک سکل
 اوله که سانی سیم جمل اوله سیک
 اوله و فریبی چکل اوله ائما محمد
 و اوباشی کی اوله و فریبی رای سیک
 کی کسید اوله ائما شلک سیمک باشی
 اوله کی اوله ائما سانی باشی شلک سیک
 قطه اوله و اوله زویه اوله ائما
 محمد اوج قطه درد ورد و ک
 جائیدر دیشلر و قانی سینی کی اوله
 اوله ائما و اکی درد اوله سیک مد و ک
 باشی فاباشی کی اوله دوری دورت

کی قطه اوله ائما لایم ائما لایم الیف
 زیاده کین ائلا ائما شلک ز
 الف قدر کین و سنی کین ز ائما شلک
 و زکی اوله ائما محمد زیاده ز قطه

اوله اوله ائما سید باشی شلک سکل
 اوله که سانی سیم جمل اوله سیک
 اوله و فریبی چکل اوله ائما محمد
 و اوباشی کی اوله و فریبی رای سیک
 کی کسید اوله ائما شلک سیمک باشی
 اوله کی اوله ائما سانی باشی شلک سیک
 قطه اوله و اوله زویه اوله ائما
 محمد اوج قطه درد ورد و ک
 جائیدر دیشلر و قانی سینی کی اوله
 اوله ائما و اکی درد اوله سیک مد و ک
 باشی فاباشی کی اوله دوری دورت

سید

کی خط کانی باشی درد قطه
 کین کین و کانی سانی سیم جمل
 کین محمد کین ائما شلک اوله و سیک
 سانی کی قطه اوله ائما شلک ز
 قطه اوج قطه اوله ائما محمد
 زیاده کین ائلا ائما شلک ز
 الف قدر کین و سنی کین ز ائما شلک
 و زکی اوله ائما محمد زیاده ز قطه

اوله اوله ائما سید باشی شلک سکل
 اوله که سانی سیم جمل اوله سیک
 اوله و فریبی چکل اوله ائما محمد
 و اوباشی کی اوله و فریبی رای سیک
 کی کسید اوله ائما شلک سیمک باشی
 اوله کی اوله ائما سانی باشی شلک سیک
 قطه اوله و اوله زویه اوله ائما
 محمد اوج قطه درد ورد و ک
 جائیدر دیشلر و قانی سینی کی اوله
 اوله ائما و اکی درد اوله سیک مد و ک
 باشی فاباشی کی اوله دوری دورت

خطی حقیقی

خطی حقیقی

خطی حقیقی

خطی حقیقی

خطی حقیقی

خطی حقیقی

نقطه اوله بکنه دنجانیزه یوزی اولون
 اوله ائما اولون راقده اوله ائما ائما
 اولون بئش و درودر عین لغز دیوری اذن
 الفریس دیوری لام الف بکدر و بیجا
 مولو لکللامی کیدر هاء عین لغز اوج
 خطه نرکز اوله سرباشی کی اوله
 ایکن خط کی نقطه اوله و یازم نقطه
 اوله هورچی خط بیج نقطه اوله
 دوزاله نفا طع خطه کینه و ایکن اوله
 بر نقطه اوله هواء اوله الفریس ائمه
 مدوز فرج خایه بی کی اوله اوله اوله

اذن الفریس کی اوله هاء لام الف کی
 اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 اوله لام الف کی صول جانین حکمه
 و ایکن نقطه و یازم نقطه صول جانینه
 مثل ائشانه حکمه اذن صناع جانینه
 نر نقطه مقدار حکمه لام الف کی
 مولو لکللامی کی اوله لام الف ائما لام
 الف اوج خط نرکز اوله اوله اوله
 جانین زالف حکمه و ایکن خط
 ایکن نقطه اوله و ایکن خط
 جانینه طفور نقطه حکمه بکنه اوله

خطی حقیقی

خطی حقیقی

خطی حقیقی

خطی حقیقی

خطی حقیقی

ک
ک
ک

نقطه به دك حكة وطريق ورده
 شك شك اولوزهاي مزه دند
 وشاه داند سونك بياض كلو
 مولوي به مشانه اوله اياها كوف
 باشي اوله اناكاف بيشندن نقطه
 اكين ركيز وايچي خطي صاغ طون
 ايويچي نقطه حكة اماونل اوله
 صوفوسك طون جمله بي صكون
 ذال شكلي اوله استا دان سلف صو
 طور اجي ري ديكنه كازمشكوز
 شويله كه صور ارايشه بوغليين قانز

ک

سین قازبی کی اوله ایندک باشندن
 اشاعی برخط شکسک طوغری یانک
 قانی باشنه طوقناق رکیز بونزگی
 اوله اینضضتک ساینه در معز
 ولانلری ديدک شمدک ورتو کجیله
 کلذک ایمدی آلف که اول اوله
 زحرف کاکرتک اولون اوله شتر امان
 حرف ایزنه اولسه اوله شور
 بایک ویاک ووزنک ایزی ایضا اوله
 دایال قان اوله طولانی نقطه اولوز
 نونکی وکرا دان شکره جینه یاقانز

ک

ک
ک
ک
ک

هـ
ح
ج
ح
ح
ح

٢٨
یا و او یا و یا و آله باکاشی یکی نقطه اولوز
آما و استنا ذری باد نضکر جسم
یا خوز یا یا زسه زبا بی وچ نقطه ایدر
● واکر باد نضکر بین یاعین
یا صا ذ اوله باکاشی وچ نقطه قدر اوله
حذیا و یا و نونکه اوله وایع اوله ●
بؤله یازیلوز واکر سین اراسینده
دنانه لو حروف واقع اولوزسه سینده
وقا یحون وچ نقطه کرکیز واکر تک
ایحیدر وکوره الف یا کال کاف یا لام یا
هآ اولوزسه حید باشیک یا صی

غیمه یازیلوز ● واکر حید دن نضکر
غری خرفن یازیلوزسه جم باشی ایچ
اولوز و ایچینی نقطه کرکیز واکر تک
اولنده سین اولوزسه سینده نضکن
یا یا ایچیم کاف یا لام یا کال یا هآ
اولوزسه سینیک دنانه ذری نقطه
طور تیره بو حروف ایله سینیک اراسی
اولقده کرکیز واکر سینده نضکر
الف یا کال یا صا ذ اطا کاف یا و
اوله سین ایله بو حروفک اراسی ایچ
نقطه کرکیز اوچده کال جا یزیز بونک

ص
ص
ص
ص
ص
ص

کامل کمال کمال کمال کمال

کامل کمال کمال کمال کمال

۲۰
کرکز اندن جیمز یا نطق کرکز زبون کرکز اوله
اکرکبیا اولنده کاف اولاجی اولورسه
اکدن خالی کلید زیا اولور یا عجز
اولور اکر ذالی اولوب بعد اکیف کا
یلام اوله کاف یوکار و یا شته طقوزله
یوقا و چکلن کرکز اکر کاف نضکر
یا اوله یا ایل یا کاف یا فاه یا بسم
یا اوله یا هاه اوله نوحروف کی نقطه
مقداری کاف ذرائع اوله اما اولورسه
کاف ایله میند اسیب نطقه کاف اوله
بویخین لاکا فک نضکر و نطقه کاف

کامل کمال کمال کمال کمال

کامل کمال کمال کمال کمال

۲۲
یا اولورسه اکی نقطه و یا ارم نقطه
مقداری چکلن کرکز اندن جیمز یا نطق
کرکز نونکر اوله اکر کاف مستط اولور
اندن نضکر اکیف یا ایل یا هاه یا لام اوله
بوحروف ایله کاف یا شینک اراسی
اکی نقطه اوله بویخین و اکر کاف
صحن یا اوله یا سیم یا کاف یا اولور
اوله کاف ایله بوحروفن اراسی اکی نقطه
اولور کرکز بونکر کی اکر کاف مستط
جیمز ایله یا خود یا ایله کاف نطق لایم کلور
زیاده چکلن کرکز نطقه کاف اولور
اکرکبیا اولنده لام اولورسه اندن نضکر

کامل کمال کمال کمال کمال

کامل کمال کمال کمال کمال

تاج العروس

٧٤
 لا تزايف اوله لام آلف اراسي ابي ابي فقط
 اوله و اوله ايام بالله كمال ياسين يا
 كاف يميم يا و يا فون يا ما، الله اوله
 لا تزايله نور و فون اراسي ابي فقط اوله
 بولار كي اكر كي اكر اكر اكر اكر اوله بقدلم
 آلف يا كال يا ايا كاف ايام يا ما، اوله
 بوس و فونك اراسي بريقظه قدر اوله •
 زياده دنجي اولسه اولوز و اكر اكر اكر
 مسكره حيدر اولاجن اولوزسه ابي
 فقط اوله و اكر اكر اكر اكر اوله
 انا فون ياسين اوله ميم الله بوس و فونك
 اراسي ابي فقط اوله و اكر اكر اكر اكر

اوله

٧٥
 اولوزسه ابي فقط اوله و اكر اكر اكر اكر
 طولوشلار بولار كي اكر اكر اكر اوله و
 اولوزسه اكال يا كاف يا آلف يا اكر اوله
 ما الله بوس و فونك اراسي ابي فقط اوله
 كركيدن و بولار و باقى حروف قدر
 بولار كونه قيا سن اوله و اكر اكر اكر اكر
 تر كيدن اكر اكر اكر اكر اكر اكر اكر اكر
 واضح هر رينه بشقه بشقه اذ قوشلار
 و مخرج قانچ كونه اكر اكر اكر اكر اكر
 اكر اكر اكر اكر اكر اكر اكر اكر اكر
 هر نه رسم الله ازلسته بيه اول الفيدز

هنا
 هلت
 هلت
 هلت
 هلت

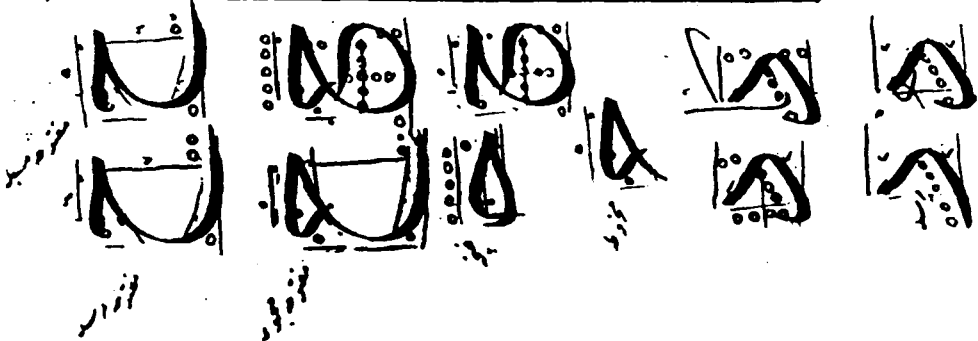
هنا

۲۶
 عینا و انما انا قرآء اولورسه دخی بر
 نوعدر اویج بر نوعدر واکسی بر نوعدر
 • اول اویج نوعدر بری مضمر مجموعده
 دخی بر نوعدر مبدسوطه در رساله دخی
 در نوعدر موقوفه در که کسک کی بر
 و اول اویج نوعدر بری مجموعده مدعه در
 بری رساله در مبدسوطه دخی بر مضمر
 و مجموعده مدور موقوفه در رساله
 و مبدسوطه کسکده لویه در رساله
 و موقوفه کسک کسک در رساله
 اما جم اولورسه دخی بر کسک لویه در بری

لویه

۲۷
 بری مضمون مبدسکده و یکده مضمون رساله
 و یکده مضمون مجموعده و یکده مبدسکده
 و یکده مبدسکده مجموعده در بولوی اوله اما
 جمایش اویج کونه در بری مضمون و بری
 مطنی مطنی و یکده در رساله دخی بر
 و یکده مضمون دخی بر رساله کسک اوله
 اما اول اولورسه اویج کونه در بری
 مجموعده و یکده رساله در مبدسکده دخی
 در رساله کسک اما اولورسه دخی اویج
 کونه در بری مضمون در بری مجموعده در
 و یکده رساله در مبدسوطه دخی بر رساله

۲۸
 بونلرکی اوله آقا سیر اویچ کونه دیر •
 مجموعہ ذریعہ مرستہ و مبسوط دیر •
 ویری مقرون و مبسوط دچی برآونلر
 کی اوله آقا اولورسه ایکی کونه دیر
 بری مجموعہ ذریعہ مقرون و مبسوط
 دچی برآونلرکی اوله آقا اولورسه
 ندی کونه ذریعہ مبسوط و بری
 مقابله و بری مسا دیر و مقرون
 العین و بری مرکز العین و بری
 مقرون العین و بری مرکز العین و بری
 مرکز مرستہ و بری مرکز مقرون •

۲۸

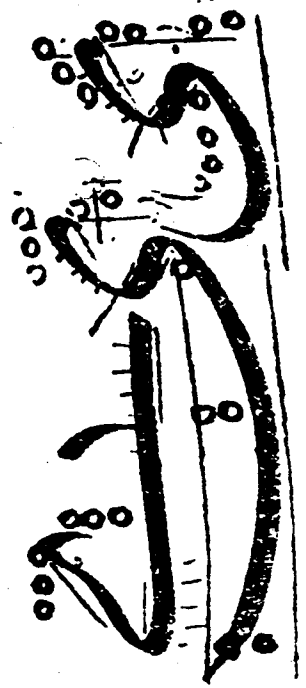
۲۹
 ویری مرکز مجموعہ ذریعہ بونلرکی اوله
 آقا اولورسه دچی اویچ کونه ذریعہ
 مجموعہ بونلرکی اوله آقا اولورسه
 مرستہ ذریعہ مبسوط دچی برآونلر
 دیر بونلرکی اوله آقا اولورسه دچی
 ایکی کونه ذریعہ مجموعہ و بری مرستہ دیر
 بونلرکی اوله آقا اولورسه کونه ذریعہ
 مبسوط دچی برآونلرکی اوله آقا
 ویری مرستہ ذریعہ مقرون و بونلرکی
 اوله آقا اولورسه دچی ایکی کونه دیر
 بری مجموعہ ذریعہ مرستہ دیر •

٤٢

اولان ایکی گونه دیر بیحقیقه دیر •
 ویری بر مسئله دیر بونلر کی اوله • اما یا :
 اولورسه دخی اوچ گونه دیر • بری
 مجموعه دیر قیلم مسئله دیر مبسوط
 دخی دیر لر ویری یا : معکوسه دیر راجعه
 دخی دیر لر • بونلر کی اوله و

تمت الرسالة بعون الله وبركته
 الفقير الحقير السيد محمد مجدي غفر الله له
 ولوالديه من سنة ١٢٧٥ هـ
 في ٢١ ر